

Ekologiska hösthallon – ett projekt, en fältvandring och en ny sort

Malin Joäng, Bär rådgivare, LRF Konsult, malin.joäng@konsult.lrf.se

Senast 2010 ska, enligt en skrivelse från Regeringen, andelen certifierad ekologisk jordbruksmark ha ökat till 20 procent – en tredubbling! För att nå dit måste konsumtionen öka, vilket den verkligen gör när det gäller bär i Sverige. Efterfrågan av sommarhallon uppges denna säsong ha ökat med 25 procent! Hösthallon är en kultur som passar utmärkt för ekologisk odling och här finns potential att utöka marknaden. På grund av sitt växtsätt med blomning på ettårsskotten motverkas spridning av bl. a. komplexet hallonskottsjuka. Hallonängerns äggläggning uteblir också p.g.a. den senare blomningen. Växtskyddsproblemen är därför små och beskärningen kan även den effektiviseras väsentligt jämfört med sommarhallon. Detta sammantaget gör hösthallon till en kultur som med gott ekonomiskt resultat kan odlas ekologiskt. Tyvärr är dock skörden ofta för sen, vilket gör att kommersiell produktion ännu så länge finns i begränsat omfång och nästan enbart i zon 1.

Går det att skörda tidigare?

Syftet med säsongens projekt var därför att med hjälp av mycket enkla metoder, fiberdukstäckning, försöka tidigarelägga blomningen och därmed skörden i kulturen i Syd- respektive Mellansverige, ett samarbete mellan Malin Joäng, LRF Konsult och Christina Winter, Statens Jordbruksverk. Vid fältvandringen på Söderslätt presenterades resultaten från den aktuella demonstrationsodlingen samt från motsvarande upplägg i Stockholms län. I slutet av juni blommade bestånden i Sydsåne och ingen skillnad i tidpunkt eller antal blommor kunde skönjas i de olika leden. Konklusionen i år blir därför att med vävtäckning vegeaterar plantorna tidigare och jämnare på våren medan skillnaderna utjämnas med sommarens och den ihållande värmens ankomst. Angrepp av skadegörare har också varit minimal liksom förekomsten av ogräs i både täckta och otäckta led. I Stockholms skärgård gav motsvarande test cirka fem dagar tidigare blomning. De täckta buskarna gav också tidigare skördestart och nådde full skörd ca en vecka tidigare. I Tyskland har liknande upplägg gett 30 dagar tidigare skörd!

Autumn Bliss bästa sorten?

På fältvandringen fick vi se, förutom en mycket välskött odling, de olika hallonsorterna 'Autumn Bliss', 'Elektra', 'Carmen' och 'Diana'. 'Autumn Bliss' är överlägsen produktionsmässigt och är också den sort som viktmässigt håller sig under hela plocksäsongen. Sorten 'Diana' efterfrågas av restaurangkedjan, är söta och goda, men inte av lika hög kvalitet som Autumn Bliss. 'Elektra' uppgavs svårplockad och ger många gånger alltför stora bär med stort hål efter tappen eller att tappen följer med vid plockningen. 'Carmen' ger alltför mörka bär med mjuka, lösa och ojämna delfrukter. Avkastningen i företaget har ökat från 0,7 ton till 5,5 ton per hektar sedan etableringen år 2003! Bären avsetts till ett antal KRAV-märkta restauranger, till torghandlare samt vid egen hemförsäljning. Priset ut ligger i år 125 kr/kg.

I den efterföljande diskussionen kom ett antal problem i odlingen upp, bl. a. hallon som inte mognar normalt. Delar av vissa hallon förblir vita eller ljusrosa och bäret blir hårt. En av orsakerna kan vara angrepp av hallonbladgallkvalstret (*Phyllocoptes gracilis*). De mycket

små, 0,1 mm stora kvalsterna, lever på hallonbladets undersida där de suger växtsaft. Bladen får gula fläckar som ser genomskinliga utom man håller upp dem mot ljuset. Kvalstren kan även finnas på bären och de angripna delfrukterna mognar då inte utan förblir vita. Båret blir missformat, hårt och aldrig helt rödfärgat. Sorten 'Glen Ample' är särskilt känslig. Kvalstren övervintrar på skotten. En motåtgärd är att ta bort alla skott från angripna plantor, även de som ska bära frukt kommande år. I en ekologisk odling finns också rovkvalster som lever av gallkvalster och angreppen kan därmed begränsas.

Polka, en lovande nyhet

Hösthallonsorten 'Polka' har planterats i ekologisk odling under året. Denna sort ska vara tre till fem dagar tidigare än 'Autumn Bliss'. Växtsättet är friskt och frodigt. Avkastningen uppges hög; 2,5 kg per planta eller 20 ton per ha! Resultaten är från Belgien. Båret är stort (6,6 g), koniskt, medelrött och med ett mycket tåligt skinn. Sorten är framtagen i Polen och borde därför klara vårt klimat. Här uppskattas den också arealmässigt stå för över 30 % av den totala hallonproduktionen. Erfarenheterna från odlarna England är enbart god och sorten har vunnit många priser och utmärkelser. Båret har en bra kvalitet med god smak: ren, lite fruktig smak med svag arom – mycket lätt att äta sig mätt på! Den passar för alla typer av avsättningsled.

Diana är läckert aprikosgula och efterfrågas av restauranger. Foto: Johan Ascard.